

WIADOMOŚCI STATYSTYCZNE

41833(3)

W NUMERZE: Józef Pajestka — Związki planowania ze statystyką ● Zygmunt Zaremba — Problemy demograficzne Polski Ludowej ● Z prac metodologicznych GUS w 1967 r.: Stanisław Róg, Zygmunt Peuker, Janusz Stępiński, Fryderyk Staszczyk, Janina Libhard, Ryszard Żegzdryń ● Jan Korwin-Szymanowski, Stanisław Krysiak — Próba systematyzacji i analizy działalności gospodarczo-finansowej organizacji społecznych ● „Rocznik Gospodarki Mieszkaniowej i Komunalnej 1965” — relacja z dyskusji

Józef Pajestka — Związki planowania ze statystyką	1
✓ Zygmunt Zaremba — Problemy demograficzne Polski Ludowej — po sympozjum	4
Z PRAC GUS	
Stanisław Róg — Z prac Komisji Metodologicznej w 1967 r.	6
Zygmunt Peuker — Program badań statystycznych na 1968 r. w zakresie statystyki pracy i płac	9
Janusz Stepiński — Założenia i kierunki zmian w sprawozdawczości przedsiębiorstw budowlano-montażowych na 1968 r.	13
Fryderyk Staszczuk — Prace nad porządkowaniem sprawozdawczości gospodarki komunalnej — realizacja wniosków zgłoszonych na konferencji w dniu 30 XI 1966 r.	16
Janina Libhard — Aktualne problemy statystyki usług — realizacja wniosków zgłoszonych na konferencji w dniu 24 IV 1967 r.	18
Ryszard Żegzdryń — Rozwój statystyki oświaty — realizacja wniosków zgłoszonych na konferencji w dniu 13 III 1967 r.	20
ZASTOSOWANIE STATYSTYKI MATEMATYCZNEJ	
✓ Stefan Giembicki — Zastosowanie analizy harmonicznej do szacowania periodycznego składnika sezonowości	22
TECHNIKA OBLICZENIOWA W STATYSTYCE	
Slawomir Klimkiewicz — Zastosowanie maszyn licząco-analitycznych w pracach GUS (II)	25
INFORMACJE	
Jan Korwin-Szymanowski, Stanisław Krysiak — Próba systematyzacji i analizy działalności gospodarczo-finansowej organizacji społecznych (I)	27
Izabella Różańska — Realizacja reformy nauczania w szkołach podstawowych i liceach ogólnokształcących	30
Włodzimierz Sochacki — Usługi komunalne przyzakładowe	30
Z INNYCH KRAJÓW	
Tadeusz Stpiczyński — Międzynarodowe seminarium demograficzne ONZ	32
E.K. — Konferencja naukowa Międzynarodowego Towarzystwa dla Badań Dochodu Narodowego i Bogactwa	33
RECENZJE	
„Rocznik Statystyczny Gospodarki Mieszkaniowej i Komunalnej 1965” — relacja z dyskusji w dniu 18 X 1967 r.	34
WYDAWNICTWA STATYSTYCZNE	
Rocznik Statystyczny Transportu 1945—1966	38
AKTUALNOŚCI	39

Юзеф Паетка — Связь планирования и статистики (I)	1
Зыгмунт Заремба — Демографические проблемы Народной Польши — после симпозиума (4)	4
ИЗ РАБОТ ЦСУ	
Станислав Руг — Из работ Методологической Комиссии в 1967 г. (6)	6
Зыгмунт Поикер — Программа статистических исследований на 1968 г. в области статистики труда и заработной платы (9)	9
Януш Степински — Принципы и направления изменений в отчетности строительно-монтажных предприятий на 1968 г. (13)	13
Фридерик Сташук — Работы по упорядочению отчетности коммунального хозяйства — реализация предложений конференции, состоявшейся 30 XI 1966 г. (16)	16
Янина Либхард — Актуальные проблемы статистики услуг — реализация предложений конференции, состоявшейся 24 IV 1967 г. (18)	18
Рышард Жегздрыйн — Развитие статистики просвещения — реализация предложений конференции, состоявшейся 13 III 1967 г. (20)	20
ПРИМЕНЕНИЕ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ СТАТИСТИКИ	
Стефан Гембицки — Применение гармонического анализа для оценки периодического фактора сезонности (22)	22
ВЫЧИСЛИТЕЛЬНАЯ ТЕХНИКА В СТАТИСТИКЕ	
Славомир Климкевич — Применение вычислительно-аналитических машин в работах ЦСУ (II) (25)	25
ИНФОРМАЦИИ	
Ян Корвин-Шимановски, Станислав Крысяк — Попытка систематизации общественных организаций и их деятельности (I) (27)	27
Изабелла Рузанска — Осуществление реформы обучения в неполных средних школах и общеобразовательных лицеях (30)	30
Влодимеж Сохачки — Коммунальные услуги, оказываемые предприятиями (30)	30
ПО ДРУГИМ СТРАНАМ	
Тадешу Спичински — Международное демографическое семинар ООН (32)	32
E.K. — Научная конференция Международного общества по исследованию национального дохода и достояния (33)	33
РЕЦЕНЗИИ	
„Ежегодник жилищного и коммунального хозяйства 1965” — отчет о дискуссии, состоявшейся 18 X 1967 (34)	34
СТАТИСТИЧЕСКИЕ ПУБЛИКАЦИИ	
Статистический ежегодник по транспорту 1945—1966 (38)	38
НОВОСТИ (39)	39

Józef Pajestka — Connections Between Planning and Statistics (I)	1
Zygmunt Zaremba — Some Demographic Problems in People's Poland (4)	4
FROM THE CSO WORK	
Stanislaw Róg — From the Methodological Commission Work 1967 (6)	6
Zygmunt Peuker — 1968 Programme of Employment and Wage Investigations (9)	9
Janusz Stepiński — Presuppositions and Change Directions in the 1968 Reporting Scheme for Construction Enterprises (13)	13
Fryderyk Staszczuk — Putting in Order Communal Statistics Reporting Scheme — Realization of Recommendations Adopted at the Conference held 30 XI 1966 (16)	16
Janina Libhard — Current Problems of Service Statistics — Realization of Recommendations Adopted at the Conference held 24 IV 1967 (18)	18
Ryszard Żegzdryń — Education Statistics Development — Realization of Recommendations Adopted at the Conference held 13 III 1967 (20)	20
APPLICATION OF MATHEMATICAL STATISTICS	
Stefan Giembicki — Application of Harmonic Analysis in Estimating Periodical Seasonal Component (22)	22
THE COMPUTATION TECHNIQUE	
Slawomir Klimkiewicz — Application of Punch Card Machines in the CSO Work (II) (25)	25
INFORMATION	
Jan Korwin-Szymanowski, Stanislaw Krysiak — An Attempt to Classify the Social Organizations and their Activities (I) (27)	27
Izabella Różańska — Realization of Instructing Reform in Primary and General Secondary Schools (30)	30
Włodzimierz Sochacki — Communal Facilities in Establishments (30)	30
FROM OTHER COUNTRIES	
Tadeusz Stpiczyński — UN International Demographic Seminar (32)	32
E.K. — Scientific Conference of the International Association on National Income and Wealth Research (33)	33
REVIEWS	
"Housing and Communal Yearbook 1965" — Summary of a Dispute on 18 X 1967 (34)	34
STATISTICAL PUBLICATIONS	
Statistical Yearbook of Transport 1945—1966 (38)	38
NOVELTIES (39)	39

Przedruk w całości lub w części oraz wykorzystanie danych statystycznych w druku dozwolone wyłącznie z podaniem źródła

KOLEGIUM REDAKCYJNE:

Henryk Białczyński (red. nac., tel. 25-17-86), Halina Cieślak (sekr. red., tel. 28-19-55), Jan Iszkowski, Kazimierz Romanuk, Stefan Semczuk, Zbigniew Smoliński
Redaktor techniczny: Joanna Górską
Okładkę projektował Krzysztof Dobrowolski

Wydawca: GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY
Zarząd Wydawnictw, Warszawa, ul. Wawelska nr 1/3
tel. 25-34-53, 25-48-88 oraz 25-14-55 i 25-32-41 w. 214
(administracja wydawnictw)

REDAKCJA: pok. 136, tel. 28-19-55, 25-32-41 wewn. 258.

Publikacje GUS można zamawiać i nabywać w Głównej Księgarni Naukowej im. B. Prusa w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 7. Detaliczną sprzedaż bieżących publikacji GUS prowadzi następujące warszawskie księgarnie: ul. Nowy Świat 1, ul. Świętokrzyska 14, ul. Rakowiecka 41, ul. Kredytowa 9, Kiosk „Dom Książki” w Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, Plac Trzech Krzyży 3/5, Kiosk „Ruch” w gmachu Głównego Urzędu Statystycznego, ul. Wawelska 1/3 oraz w Poznaniu — Księgarnia Naukowa, ul. Armii Czerwonej 69. Prenumeratę krajową czasopism GUS — dla czytelników indywidualnych — przyjmują urzędy pocztowe i listonosze oraz Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch” konto PKO Nr 1-6-100020 Warszawa, ul. Wronia 23, dla instytucji państwowych i innych ugrupowań — przyjmują Oddziały i Delegatury „Ruch”. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę — która jest o 40% droższa — przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO Nr 1-6-100024, tel. 20-46-88. Wpłaty należy dokonywać do 10 dnia miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Cena prenumeraty miesięcznika „Biuletyn Statystyczny” i „Wiadomości Statystyczne” — kwartalnie zł 24,—; półrocznie zł 48,—; rocznie zł 96,—; miesięcznika „Statystyk Terenowy” — kwartalnie zł 15,—; półrocznie zł 30,—; rocznie zł 60,—; kwartalnika „Biuletyn Statystyki Międzynarodowej” — półrocznie zł 20,—; rocznie zł 40,—. Egzemplarze archiwalne można nabywać w Głównej Księgarni Naukowej im. B. Prusa w Warszawie, ul. Krakowskie Przedmieście 7.

TECHNIKA OBLICZENIOWA W STATYSTYCE

Sławomir Klimkiewicz

Zastosowanie maszyn licząco-analitycznych w pracach GUS (II)

Tabulator i zasady jego wykorzystania

Tabulator jest główną maszyną w zestawie maszyn systemu kart dziurkowanych. Przy jego pomocy sporządza się zestawienia wyników w formie tabelarycznej, które w stacji maszyn licząco — analitycznych mają charakter produktu końcowego. Tabulator jest podstawową maszyną liczącą w procesie przetwarzania danych i w stosunku do niego ustala się liczebność pozostałych maszyn w zestawie. Zwykle na jeden tabulator przypadają 3—4 dziurkarki, 2—3 sprawdzarki, 1—2 sortery oraz maszyny uzupełniające, których liczba uzależniona jest od rodzaju i wielkości prac wykonywanych przez daną stację.

Praca tabulatora polega na: odczytywaniu informacji wydziurkowanych w kartach, rejestrowaniu danych w licznikach maszyny, wykonywaniu działań arytmetycznych w zakresie dodawania, odejmowania i algebraicznego sumowania oraz drukowaniu informacji odczytanych z kart lub wyników wykonywanych obliczeń — względnie jednych i drugich równocześnie.

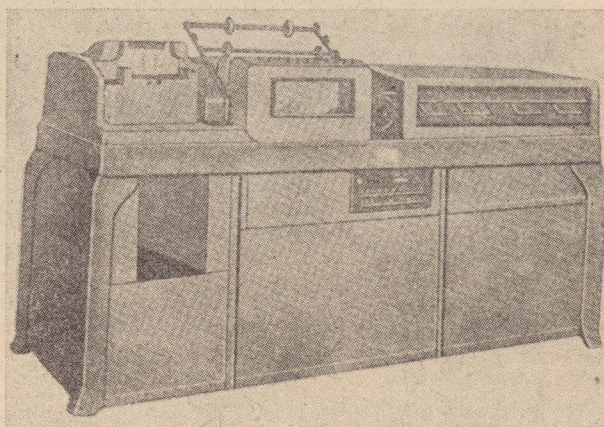
Znaczne rozszerzenie możliwości eksploatacyjnych tabulatora uzyskuje się przez sprzężenie go z innymi maszynami — z dziurkarką sumaryczną i elektroniczną przystawką kalkulacyjną. Sprzężenie tabulatora z dziurkarką sumaryczną pozwala, oprócz drukowania wyników przeprowadzonych obliczeń, również na automatyczne dziurkowanie tych wyników na specjalnych kartach, zwanych sumarycznymi. Karty sumaryczne służą następnie do sporządzania dalszych zestawień, w których ujmowane są dane zbiorcze powstałe z sumowania danych z kart jednostkowych dla szybszego otrzymania wyników liczbowych. Dane dziurkowane na kartach sumarycznych mogą pochodzić z liczników tabulatora, bezpośrednio z karty dziurkowanej lub z programu przez odpowiednie połączenia na tablicy programowej tabulatora.

Sprzężenie tabulatora z elektroniczną przystawką kalkulacyjną ma na celu poszerzenie pojemności tabulatora i przyspieszenie pracochłonnych obliczeń związanych z mnożeniem i dzieleniem, których wykonanie na samym tabulatorze jest nieopłacalne. Umożliwienie wykonywania operacji mnożenia i dzielenia pozwala na samoczynne obliczanie procentów, wskaźników i współczynników.

Istnieje bardzo dużo tabulatorów różnych firm i modeli o różnych szczegółach konstrukcji i posiadających różne parametry techniczno-eksploatacyjne. W naszym kraju stosuje się dwa podstawowe systemy tabulatorów, a mianowicie — tabulatory o konstrukcji elektromechanicznej, posiadające odczyt mechaniczny i tabulatory elektromagnetyczne z odczytem elektrycznym. Wśród tabulatorów eksploatowanych w Polsce wymienić należy, w grupie pierwszej tabulator firmy ARITMA (CSRS), natomiast w grupie drugiej — SAM (ZSRR), BULL (Francja) i SOEMTRON (NRD).

W organach statystyki państwowej stosuje się wyłącznie tabulatory elektromagnetyczne o odczycie elektrycznym, z których radzieckie — marki SAM (rys. 1) — pracują w wojewódzkich stacjach techniki statystycznej, a francuskie — firmy BULL (rys. 2) — w Zakładzie Techniki Statystycznej.

Tabulator SAM wyposażony jest w 8 liczników 11 miejscowych i w 7 sekcji piszących po 11 miejsc każda oraz w urządzenie sterujące pracą maszyny, posiadające wymienną tablicę programową.

Rys. 1. Tabulator SAM T-5M

Tabulator BULL wyposażony jest w 10 liczników 12 miejscowych i w 92 lub 102 cyfrowe i literowe miejsca piszące oraz wymienną tablicę programową.

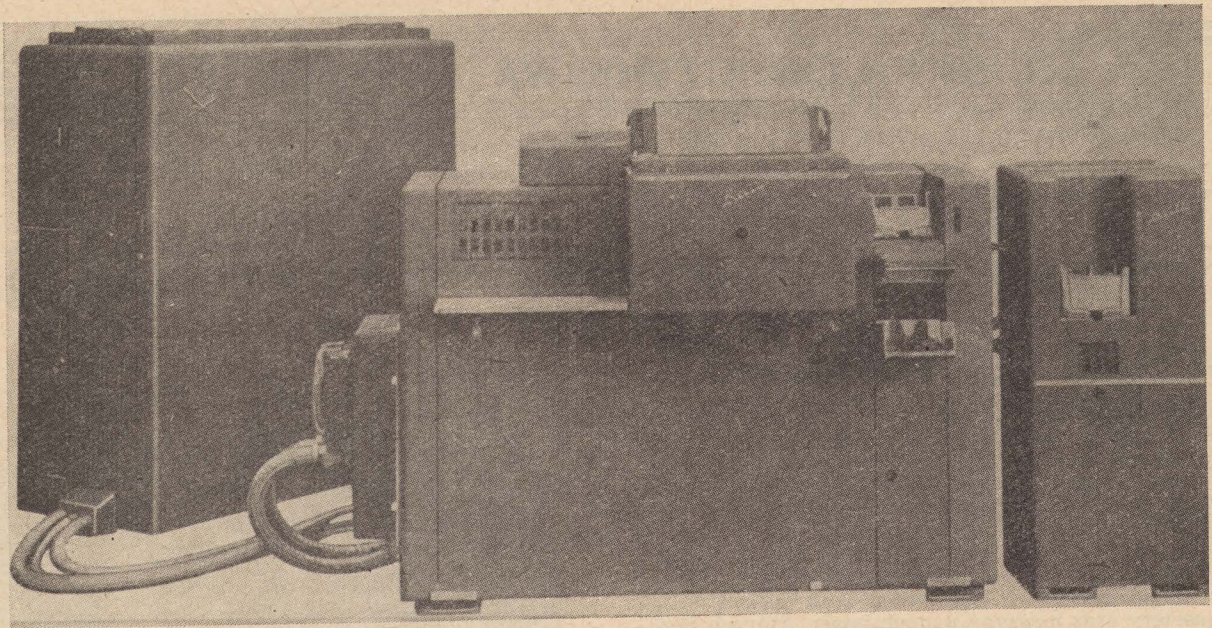
Tabulatory, zależnie od typu i rodzaju, pracują z szybkością 100—150 kart na minutę. Oznacza to, że w ciągu 1 godziny można policzyć i zapisać dane wydziurkowane w 6000—9000 kartach. Na wydajność nie ma żadnego wpływu ilość składników podliczanych z jednej karty ani ilość znaków cyfrowych, bądź literowo-cyfrowych w poszczególnych wierszach, wydajność ograniczona jest jedynie pojemnością liczników i mechanizmu piszącego określonego typu tabulatora.

Zasadnicza różnica eksploatacyjna między omawianymi typami¹⁾ tabulatorów BULL i SAM polega na tym, że tabulator BULL jest alfanumeryczny (SAM — numeryczny) i ma większą pojemność urządzeń liczących i aparatu piszącego. Tabulatory numeryczne mają możliwość przetwarzania tylko informacji przedstawionych w postaci cyfr, natomiast alfanumeryczne mogą opracowywać informacje cyfrowe i literowe (odpowiednio zakodowane na kartach dziurkowanych)²⁾, co umożliwia drukowanie tekstów zamiast wyłącznie symboli cyfrowych np. nazwiska pracownika zamiast numeru pracownika, nazwy materiału zamiast symbolu cyfrowego z indeksu materiałowego itp.

W tabulatorach elektromagnetycznych odczyt informacji wydziurkowanych w kartach polega na kontaktowaniu, poprzez otwór w karcie, szczytek odczytujących połączonych z różnoimiennymi biegunami prądu z wałkiem kontaktowym. Powoduje to zamknięcie obwodu elektrycznego i wzbudzenie elektromagnesów, które z kolei oddziałują na odpowiednie liczące i sterujące urządzenia maszyny. Informacje odczytane z kart dziurkowanych tabulator przetwarza według określonego programu i wyniki obliczeń ujawnia w postaci wydrukowanych zestawień tabelarycznych.

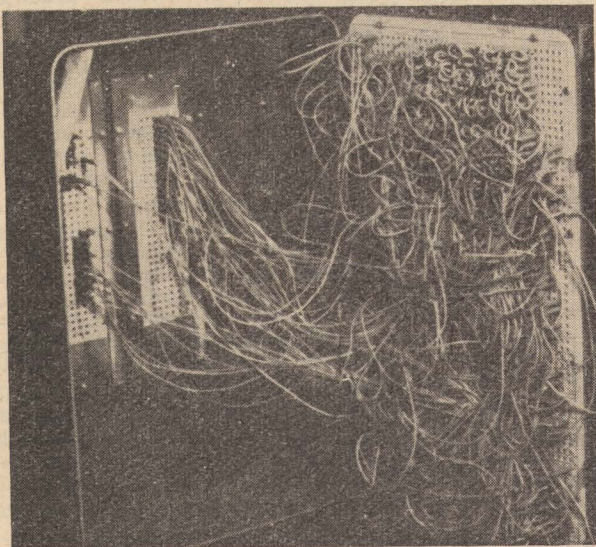
¹⁾ Dalszy rozwój tabulatorów SAM uwzględnia przetwarzanie informacji alfanumerycznych. Tabulator typu TA-80-1 odczytuje już cyfrowe i literowe informacje z karty dziurkowanej. Ma on również większą pojemność liczników — 120 miejsc dziesiętnych i aparatu piszącego — 96 miejsc piszących cyfry i litery.

²⁾ Patrz artykuł „Karta dziurkowana i zasady jej wykorzystania”, Wiadomości Statystyczne nr 9, 1967.

Rys. 2. Tabulator BULL BS sprzężony z dziurkarką sumaryczną PC BLOC i elektroniczną przystawką kalkulatoryjną GAMMA 3B

Proces przetwarzania, tj. odczyt, liczenie i zapis oraz następowanie po sobie tych czynności uzależnione jest od programu ustalonego na tablicy programowej. Program zadaje się maszynie do wykonania za pomocą odpowiedniego łączenia kablami poszczególnych obwodów elektrycznych na tablicy programowej (rys. 3), do której doprowadzone są przewody elektryczne od różnych mechanizmów tabulatora.

Rys. 3. Tablica programowa BULL BS sprzężonego z przystawką elektroniczną GAMMA 3B

Tablice programowe są wymienne³⁾; dla każdego tabulatora przeznaczonych jest kilka tablic oraz niezbędna ilość kabli. Dzięki temu można zawczasu przygotować programy dla wielu prac, co pozwala na szyb-

kie przystosowanie tabulatora do różnych tematycznie opracowań. Możliwość szybkiego przestawienia tabulatora z jednej pracy na drugą ma bardzo istotne znaczenie, szczególnie w warunkach dużej różnorodności opracowań.

Zakres możliwości tabulatora BULL BS sprzężonego z dziurkarką sumaryczną i elektroniczną przystawką kalkulatoryjną jest następujący:

- wielostopniowe algebraiczne sumowanie pionowe danych odczytanych z kart dziurkowanych, co oznacza, że sumy szczegółowe mogą być zestawiane w grupy wyższego stopnia, a te z kolei mogą dać sumy zbiorcze,
- algebraiczne sumowanie danych zawartych w licznikach maszyny tzw. dodawanie i odejmowanie poziome,
- wykonywanie operacji mnożenia i dzielenia, a tym samym możliwość obliczania procentów, wskaźników i współczynników,
- wykonywanie operacji logicznych — możliwość porównywania i wyboru według podanego kryterium,
- drukowanie informacji alfanumerycznych odczytanych bezpośrednio z kart dziurkowanych,
- drukowanie informacji adresowych,
- drukowanie sum zawartych w licznikach oraz informacji ustalonych w programie,
- dziurkowanie kart sumarycznych.

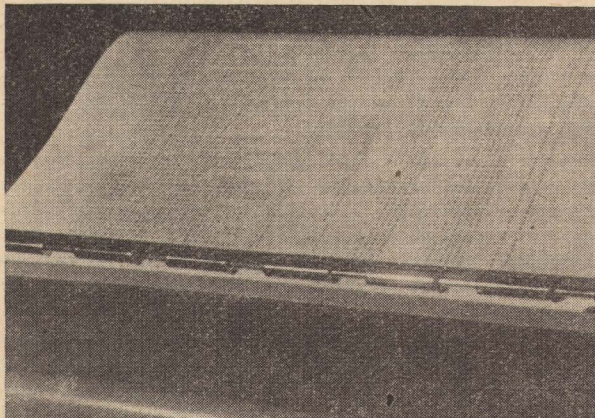
Opracowanie informacji na tabulatorze jest możliwe po przeniesieniu na karty danych ze sprawozdań statystycznych i posortowaniu tych kart w kolejności potrzebnej do sporządzenia odpowiedniego zestawienia wynikowego.

Przed przystąpieniem do opracowania każdej tablicy na tabulatorze, karty muszą być uprzednio ułożone według określonych cech w takim porządku, jakiego wymaga opracowanie danej tablicy statystycznej. Tę segregację⁴⁾, czyli czynność przygotowawczą do tabulacji spełnia sorter, którego zadaniem jest tylko posortowanie kart w obrębie żądanej cechy w określonym porządku, a liczenie i ujawnianie liczebności jest już zadaniem tabulatora.

³⁾ Tabulatory elektromechaniczne firmy ARITMA cechuje duża „sztywność” w eksploatacji, ponieważ nie posiadają wymiennych tablic programowych, lecz wyposażone są w tzw. kosze, wykonywane fabrycznie, z których każdy przystosowany jest do jednego rodzaju pracy.

⁴⁾ Patrz artykuł: „Zastosowanie maszyn licząco-analitycznych w pracach GUS (I)” — M. Mróz, J. Tomala, Wiadomości Statystyczne nr 11, 1967.

Zestawienie danych liczbowych przy pomocy tabulatora nazywa się tabulogramem. Na tabulogramie mogą być uwidocznione wszystkie cechy przeniesione z kart dziurkowanych bądź tylko odpowiednio wybrane.

Rys. 4. Fragment tabulogramu

Przenoszenie poszczególnych cech z kart dziurkowanych na tabulogram odbywa się albo przez pisanie danych bezpośrednio z kart (praca na „list” zwana listowaniem), albo też pośrednio — z liczników tabulatora po wykonaniu odpowiednich działań arytmetycznych (praca na „tab” zwana tabulacją). O wyborze rodzaju pracy tabulatora — listowanie czy tabulacja — decyduje program, zadany maszynie drogą odpowiednich połączeń na tablicy programowej. Tabulogramy są końcowym efektem pracy tabulatora i mogą mieć dowolną formę, której układ rubryk i wierszy uzależniony jest od potrzeb tablicy wynikowej (publikacyjnej).

O celowości zastosowania tabulatorów do opracowania poszczególnych tematów statystycznych decyduje: rodzaj i charakter wykonywanych czynności oraz ich masowość i pracochłonność. Opracowywanie dla jednego tematu wielu tablic wynikowych w różnych przekrojach i o dużej liczbie korelacji cech w ramach jednej tablicy oraz stosowanie różnorodnych grupowań stwarza korzystne warunki dla wykonania takiego tematu przy użyciu tabulatorów.

Opracowanie tablic, w których uczestniczy duża ilość cech wielocyfrowych, przy pomocy jednej tabulacji napotyka jednakże, ze względów technicznych na poważne trudności (np. niewystarczająca pojemność liczników). W takich przypadkach wykonuje się daną tablicę przy pomocy dwu lub więcej tabulacji, co z kolei powoduje konieczność przepisywania tabulogramów, dla otrzymania ostatecznego układu tablicy publikacyjnej. Nie wszystkie tablice wymagają jednak kilku tabulacji i wówczas względy techniczne nie powodują różnicy między tabulogramem a wzorem tablicy wynikowej. Wtedy tabulogramy tablic wykonanych przy pomocy jednej tabulacji, po opisanii ich (zamiana symboli cyfrowych na określenia tekstowe), stanowią gotowe tablice publikacyjne.

Znaczna część tematów opracowywanych przez organy statystyczne opiera się na masowym materiale jednostkowym, stąd konieczność opracowania wyników przy pomocy tabulatorów. Tabulatory mają zastosowanie w opracowaniu prawie wszystkich, niezwykle różnorodnych prac ze wszystkich dziedzin statystyki. Przy pomocy tabulatorów opracowuje się dane zarówno ze statystyki bieżącej, jak i materiały jednorazowych czy okresowych badań lub spisów, jak np. z zakresu przemysłu, handlu zagranicznego, budownictwa, ruchu naturalnego ludności, spis przemysłowy, spis powszechny, spisy rolne itp., których z uwagi na dużą różnorodność tematów nie sposób w niniejszym artykule nawet wyliczyć.

Postęp techniczny w dziedzinie maszyn liczących objął również tabulatory. Podstawowym kierunkiem modernizacji tabulatorów jest szerokie stosowanie elektroniki. Produkcję klasycznych tabulatorów należy uznać za zakończoną. Jeszcze stosunkowo tradycyjne, choć już zelektronizowane tabulatory produkują NRD i CSRS. Inni producenci poszli już wyraźnie w kierunku konstrukcji EMC małej mocy, przeznaczonych do przetwarzania danych: UNIVAC 1004 (St. Zjednoczone), ATE-80 (Zw. Radziecki), GAMMA 10 (Francja), ODRA 1103 (Polska).

Sprawa unowocześnienia parku maszynowego w Zakładzie Techniki Statystycznej ma bardzo istotne znaczenie dla usprawnienia informacji statystycznej, bowiem posiadane tabulatory pochodzą z lat pięćdziesiątych i są już przestarzałe. Dlatego zasadniczą potrzebą w tej dziedzinie jest (oprócz EMC dużej mocy jaką jest ICT 1905) zainstalowanie kilku EMC małej mocy typu tabulatorów elektronicznych, które stanowią przejście od tradycyjnych do nowoczesnych metod przetwarzania informacji statystycznych.

INFORMACJE

Jan Korwin-Szymanowski, Stanisław Krysiak

Próba systematyzacji i analizy działalności gospodarczo-finansowej organizacji społecznych¹⁾ (I)

Działalność organizacji społecznych istniejących na terenie naszego kraju budzi zrozumiałe zainteresowanie, stanowią one jedną z upowszechnionych form życia społecznego. Organizacje społeczne odgrywają poważną rolę w państwie typu socjalistycznego, mimo to nazwa „organizacja społeczna” nie została w literaturze fachowej w sposób jednoznaczny zdefiniowana. Zarówno w przepisach prawnych, jak i literaturze prawniczej oraz ekonomicznej z tego zakresu — wystę-

puje wiele, przyjmowanych niekiedy zamiennie pojęć bliskoznacznych, takich jak: stowarzyszenie, zrzeszenie, związek, towarzystwo, klub, ognisko, federacja itp.

Nie ulega wątpliwości, że pojęcie „organizacja społeczna” jest szersze, bardziej ogólne od pojęcia „stowarzyszenie”. Określenie „organizacja społeczna” zakresem swym obejmuje takie pojęcia jak: stowarzyszenie, zrzeszenie, związek, towarzystwo, federacja itp., natomiast niesłuszne byłoby identyfikowanie organizacji społecznych wyłącznie ze stowarzyszeniami.

Wśród organizacji społecznych w szerokim tego słowa znaczeniu — najbardziej liczną grupę stanowią stowarzyszenia.

¹⁾ W jednym z następnych numerów opublikowany zostanie dalszy ciąg artykułu.